25. štev. Poštnina plačana v gotovini. V Ljubljani, soboto 21. junija 1924. Posamezna številka 1·50 Din. Leto VI.

NOVA PRAVDA

GLASILO NARODNO-SOCIJALISTIČNE STRANKE.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, Gradišče št. 7, levo. Telefon štev. 77.

Izhaja vsako soboto. Mesečna naročnina: za tuzemstvo 4 Din za inozemstvo 6 Din.

Inserati se računajo po velikosti: Cene so navedene v oglasnem delu.

M. Z.:

Po desetih letih

je osupnila strmeča slovenska javnost z 11. junijem 1924 iz Beograda datirana vest »Slovenskega Naroda«, da je prejel vabilo v avdijenco k g. Pašiću zloglasni dr. Ivan Šusteršič, ki »vživa v nekaterih merodajnih krogih precejšnje zaupanje.«

To poročilo je opremilo uredništvo imenovanega lista s posebnim komentarjem, v katerem skuša porazni vtis poročila ublažiti s tem, da označuje glavnega povzročitelja vseh denuncijacij, izdajstev ter neštevilnih nesreč, ki so vsled tega zadele najpoštenejše in najznačajnejše Slovence, — kot pobornika in branilca jugoslovenske ideje, kot spokornika, ki se skesano vrača k materi domovini!

Kdor je čital »Slovenski Narod« po prevratu, gotovo ni prezrl Šusteršičeve zaupne okrožnice ob izbruhu vojne. V tej okrožnici je Šusteršič kot poglavar SLS pozival vse somišljenike stranke SLS, da brezobzirno ovadijo avstrijskim rabljem vsakogar, ki je količkaj na sumu, da ni naklonjen Avstriji in da simpatizira s Srbijo in antanto. Uspeh ni izostal. Ječe so se polnile vsled nebrojnih denuncijacij Šusteršičevih agentov; prijatelj je izdajal prijatelja, mati je ovadila sina. Padale so krvave obsodbe, — suhi bajer je sprejemal v svoje naročje krvave žrtve Šusteršičevega izdajstva: Brenceta, Kromarja. In vse to je delo sedanjega spokorjenega grešnika in zaupnika merodajnih krogov dr. Šusteršiča!

In danes, po desetih letih, ob jubileju one redke jugoslovenske možatosti in značajnosti, morajo čitati žrtve Šusteršičevega izdajstva oficijelni slavospev na svojega krvnika!

Človeku zavre kri ob tem historičnem dokumentu naše politične propalosti.

Če so »Slovenski Narod« in merodajni krogi z dr. Šusteršičem vred naziranja, da si bomo vsi oni, ki smo presedeli radi svojega jugoslovenskega prepričanja več let težke avstrijske ječe z vsemi grozotami, pustili dopasti ta udarec s pestjo v obraz, potem naj si vsi ti najnovejši zavezniki in prijatelji Šusteršičevih lopovščin zapomnijo, da bodo prejeli za to nesramno provokacijo zasluženi odgovor!

Ni še dolgo temu, kar smo izkopali iz suhega bajerja žrtvi Šusteršičevega izdajstva ter jih prenesli v rodno grudo. Za veličastnima pogreboma so med prvimi korakali gospodje, ki so imeli takrat v rokah krmilo vlade. Ni se še dobro vsedla sveža gruda nad krstama Brenceta in Kromarja, že so šli gospoda na delo in jadrno pozvali v deželo njihovega krvnika Šusteršiča. Zgodilo se je to za vlade slovenskega vodilnega demokrata! Če se ni ponosni Brence v grobu obrnil?? Jadna Kromarjeva zapuščena deca, — jadni mi, ki smo ob času avstrijskega trinoštva vztrajali in sedaj to nesramno početje še mirno gledamo!

Politika ne pozna sentimentalnosti in to nas oprošča vsake obzirnosti.

Prej ali slej se je moralo zgoditi, da so se denuncijanti in politične propalice zopet znašle k skupnemu delu. Ko je tik pred vojno nacijonalni preporod naše mladine trgal z drzno roko okove avstrijskega suženjstva, je bil »Slovenski Narod« isti, ki je nepozvan in po nepotrebnem denunciral preporodaške »garjeve ovce« avstrijski vladi in s tem pripomogel oziroma podkrepil persekucijo v znanem procesu proti jugoslovenski preporodaški mladini. Dosleden tej junaški akciji je Šusteršičev prijatelj »Slovenski Narod« »v žaru cesarske milosti« krepko zatrobil v srebrne trobente ob Pijavi in v Tirolah baš ob času, ko je čez slovenske pokrajine zavel sveži veter majske deklaracije. In ta list je vzel v monopolski zakup jugoslovanski patriotizem istočasno, ko jemlje v zaščito efijaltstvo dr. Šusteršiča in deli brce njegovim žrtvam!

Gre za umazano politično kupčijo. Treba razbiti SLS s pomočjo Šusteršiča. In za to ceno naj mu bodo odpuščene in pozabljene vse lopovščine. Naj razbijejo gospoda stranko SLS kakor vedo in znajo, če jo morejo; ni to naša stvar. Toda zapomnijo naj si, da s Šusteršičem v javnost naj se ne prikažejo! Če »avstrijakant dr. Šusteršič o prevratu ni razumel velikega časa«, naj nosi za to posledice; tudi mi smo nosili in še nosimo posledice, ker smo predobro razumeli velikost časa ob izbruhu svetovne vojne. Ne bodo pa delali sedaj politični koristolovci kupčij na račun našega avstrijskega trpljenja in jugoslovanskega prepričanja s človekom, ki ga danes vsak zaveden Jugoslovan le s studom imenuje.

Ljudje ki jih je Avstrija radi Šusteršičevih denuncijacij mučila po ječah so se po prevratu nadejali da se jih bo kolikor toliko v javnosti vpoštevalo, in jim izkazalo vsaj delno priznanje. Ne! nagrado ima dobiti dr. Šusteršič, ki je danes s pomočjo »Slov. Naroda« in merodajnih krogov za ceno zganja v SLS na najboljšem potu, da doseže to, česar kljub svojemu efijaltstvu niti v Avstriji ni mogel doseči. In tako se lahko pripeti, da bo nekega dne spokorjeni minister Šusteršič zopet preganjal v Jugoslaviji ljudi, ki jih je že v Avstriji spravljal v ječe pred puške. Ali smo šli mi v ječe in dobrovoljci v Dobrudžo in na solunsko fronto morda zato, da po desetih letih zopet vzpostavimo denuncijantski režim dr. Šusteršiča s pomočjo »Slov. Naroda« in merodajnih krogov? Ne, tega ta dvomljiva gospoda nikdar ne bo dosegla in naj bo pripravljena na najljutejši odpor. Še so med nami ljudje, ki bodo znali to nakano in tudi vsak poskus brezobzirno preprečiti. Naših spominov in tradicij, našega avstrijskega trpljenja ne bodo v blato gazili niti Šusteršič niti njegovi politični mešetarji.

Te dni je bilo, ko je Mussolinijeva vlada dovolila povratek proštu Faiduttiju, italijanskemu Šusteršiču v zmanjšani izdaji. Pa so ostali fašisti in odločno zagrmeli: **ne!** Seveda so bili to fašisti, resnični italijanski nacijonalisti. Če bi se kljub temu drznil Faidutti, ki je v primeri s Šusteršičem nedolžno jagnje, vrnili, ga brez dvoma doseže Mattettijeva usoda!

Tako znajo Italijani ceniti nacijonalni ponos in značajnost. In da tudi mi nismo šleve in politične vlačuge, to naj si prav dobro zapomnijo Šusteršič z merodajnimi krogi in »Slovenskim Narodom« vred!

Delavci, združimo se!

Trboveljski dogodki so, upajmo, marsikateremu naivnežu odprli oči. Kakor smo že opetovano zatrjevali, smo mi **proti vsakemu nasilju, pa naj prihaja z desne ali z leve.** Smo ravno tako proti terorju Orjune, kakor smo proti terorju komunistov, ker stojimo na miroljubnem stališču, ker smo za evolucijo.

Če pojde to tako naprej, kakor je pričelo, bo porajala sila protisilo, nastajale bodo razne »bojne« organizacije, duhovi se bodo vedno bolj razburjali, dokler ne pride v državi do razmer, ki si jih nikdo ne želi. Da se to prepreči — in zato čas še ni zamujen — je treba prepovedati vsako teroristično organizacijo in resno pričeti s parlamentarnim delom.

Ker pa delavstvo pri sedanjem naziranju v merodajnih krogih od takega vladanja tudi nima dosti pričakovati, zlasti še dokler ga bosta, sicer po njegovi lastni krivdi, zastopala v parlamentu, ki šteje vsega skupaj 312 poslancev, samo dva delavska zastopnika, nastaja vprašanje: **ali ni vendar že prišel čas, da se strnejo vse delavske stranke in frakcije v en sam močen delavski blok!** Italijanske metode, ki se jih je jela posluževati naša buržoazija, to naravnost narekujejo. Drugače bo prišlo delavstvo ob vse svoje pridobitve. Vse prizadevanje delavskega razreda nima nikakega pomena, ker je spričo razcepljenosti proletarijata popolnoma brezuspešno. V prilog združitve govori tudi dejstvo, **da je to srčna želja vsega delavstva.** Ustanoviti se mora enotna falanga, v kateri bodo zastopane vse obstoječe delavske stranke od skrajne levice do skrajne desnice. Program za tako grupacijo, ki bi bila le prehodna, ker bi iz nje gotovo nastala enotna delavska stranka, bi moral biti dovolj širokogruden in ne bi smel biti natrpan s teorijami in utopijami, marveč bi moral obsegati predvsem sodobna, aktualna praktična delavska vprašanja. Teoretiki raznih vrst pa naj bi se pomenkovali in prepirali med seboj v klubih event. v posebnih strokovnih revijah, ne da bi se prekljali na delavskih shodih in begali delavstvo. Delavec hoče imeti predvsem kruha in zaščito, česar pa pri sedanjih razmerah ne more doseči. Narodni socijalisti imamo glede marksizma svoje nazore, — ne vidimo pa nobenih zaprek, da ne bi mogli s socijalisti marksisti skupno korakati v boju za izboljšanje socijalnih razmer, ali če hočete, za zmago delavskega razreda nad kapitalizmom. Naj nam služi tudi tu Anglija za vzgled. O tem smo v »Novi Pravdi« že čestokrat pisali. Tudi tov. dr. Politeo zastopa v »Slobodnih Novinah« stališče, da je neobhodno potreben socijalistični blok (mi ga nazivamo kratko **delavski blok**, da se izognemo že v naslovu nasprotju med raznimi frakcijami.

Največje težkoče bi pač obstojale med II. in III. internacijonalo, med Amsterdamom in Moskvo, ker vsaka teh organizacij sledi navodilom iz svojega centra. Mi, narodni socijalisti, smo mnenja, da je to pogrešeno, kajti mi, ki tukaj živimo smo v prvi vrsti poklicani, da odločamo o svoji lastni usodi. Delavski pokret v poedinih državah se mora prilagoditi potrebam in razmeram dotičnega naroda, ker so vendar domačinom domače razmere bolje znane kot Amstedamu, oziroma Moskvi. Te potrebe in razmere pa nam narekujejo z vso odločnostjo, da je prišel čas za združitev vsega jugoslovenskega proletarijata v močen blok, ki bo tudi v parlamentarni borbi nekaj pomenil in zalegel...

Gorje našemu delavstvu, če ga krvavi dogodki v Trbovljah niso izpametovali!

—B—

Nacijonalizem od spodaj in zgoraj.

Mnogo govorimo in pišemo danes o nacijonalizmu, njegovem poslanstvu za konsolidacijo notranjih razmer v državi. Vsak, ki se vsede za zeleno mizo, hoče visoko dvigniti prapor nacijonalne ideje; celo okoli pogrnjenih miz se nacijonalizira. Vse delovanje vodilnih mož gre po poti in v smer nacijonalnega gibanja; tudi veleindustrija in različne industrijske družbe, kot n. pr. premogokopna družba, vse je nacijonalizirano. In vsak, kdor ne pritrdi ali vsaj ne pokima temu gospodarsko-namišljenemu nacijonalnemu pokretu, je anacijonalen, protidržaven element, stvaritelj nereda.

Ako pa pogledamo v naše notranje gospodarske in politične razmere, vidimo še e n nacijonalizem; izvira iz ljudstva, iz širokih plasti naroda, se dviga v enoglasen protest proti državo ogražajočim razmeram in kot protest proti namišljenemu nacijonalizmu od zgoraj. Delavstvo in kmetje, tedaj večina v državi, hočejo dobro in pošteno upravo brez korupcije, hočejo zavarovanje in zaščito delovnih slojev, invalidski zakon, urejeno stanje bolnišnic, zaščito malega obrtnika in trgovca pred oderuškimi obrestmi itd. Skratka: široke mase naroda se dobro zavedajo gospodarskega in socijalnega propadanja izkoriščanega ljudstva; hočejo se dvigniti višje in dati duška z delom za blagor domovine od spodaj navzgor. Takšen je nacijonalizem širokih mas; utrdil bi njihovo eksistenco in poglobil misel državnega edinstva ter postavil prve temelje zdravemu narodnemu gospodarstvu. Ker izvira tak nacijonalizem iz socijalnih ljudskih potreb, je pozitiven, državotvoren! Ni čuda, da naleti na težke ovire pri reakciji; nacijonalizem od zgoraj, ki izvira iz sentimentalnosti in oportunitete ožjih krogov, ga pritiska navzdol. Oba se bojujeta med seboj; eden želi razmer preteklosti, drugi ima svojo moč v rešitvi socijalnih problemov, ki pomenijo bodočnost naroda in družbe.

Narod noče več služiti preteklosti: preživel je preveč bridkih dni in skušenj; zato zavrača nacijonalizem od zgoraj in išče izhoda v nacijonalizmu bodočnosti.

S tem, da je vlada odgodila skupščinske seje do 20. oktobra, je udarila ne samo po demokratičnem parlamentarizmu zapadnih držav, ampak je zadela najširše plasti naroda in n a c i j o n a l i z m u od spodaj prizadjala škodo, ki jo bo prav dobro občutil tudi n a c i j o n a l i z e m od zgoraj. Naravno je, da vladajoči razred ne more imeti dosti smisla za ljudske potrebe, saj so med njim odgovorni faktorji, kateri ne priznavajo n. pr. niti hrvatskega vprašanja. Kako morejo taki ljudje pristati na narodove gospodarske in socijalne zahteve! Kdor pa negira n. pr. hrvatstvo, negira obstoj naroda ali plemena, ta je pravi n a c i j o n a l i s t od zgoraj, po naše: p r o t i n a r o d e n e l e m e n t.

Socijalizem in vse delo za narod izvirata iz ljudstva. Ljudstvu je treba dati priliko, da sodeluje, odloča in — kar je glavno — da po svojih voljenih zastopnikih dela zakonito na skupščinskih tleh. Hrvatje so bili v tem vprašanju temeljito prevarani od vladajočega razreda, ki predstavlja manjšino in od n a c i j o n a l c e v od zgoraj. In ravno vstop hrvatskih poslancev v parlamentarno areno je odložil odgoditev skupščinskih sej. Aktivni politiki imenujejo tak neparlamentaren način odgoditve skupščine državni »udar«; jaz ga imenujem udarec nacijonalistov od zgoraj, to je protinarodnih elementov — po narodu in kršitev pravic in volje najvišjega suverna v državi — n a r o d a. Način absolutne zlorabe in uzurpacije državne oblasti proti narodu, tedaj proti državi, imenujem proti narodno in obenem proti državno delo.

In kako je znal reagirati Radić na diktaturo n a c i j o n a l i z m a od zgoraj? Obrnil je Beogradu hrbet, stisnil pest v žep, šel v Moskvo in sprejel tam diktaturo proletarijata. To je naša druga nesrečna posledica odgoditve skupščinskih sej.

Prepričan sem, da je bil Radić do danes pobarvan samo zeleno. Vedno je imel v mislih rešitev kmetsko-agrarnega vprašanja, ki sili v ospredje pri volilcih zelene in rodovitne Hrvatske. Ali v tistem trenutku, ko mu vladni možje imenom n a c i j o n a l i z m a od zgoraj onemogočijo sodelovanje in odločanje v vprašanjih, ki se tičejo njegovih volilcev, gre v Moskvo, kjer upa dobiti pomoči v diktaturi mednarodnega proletarijata. Prepričan sem, da bomo iz Hrvatskega občutili na našo veliko nesrečo in žalost kmalu vpliv rdeče internacijonale; tedaj novi državni udar kot odgovor na prvi državni udar od zgoraj.

Edina krivda leži v brezvestnem, ljudsko voljo prezirajočem režimu, kateri tira državo v naročje III. internacijonale. V tem je vsa tragika notranje-političnih razmer v naši državi.

Mnogo je zamujenega; v dobi petih let je nesrečna roka in beseda osebnih koristolovcev že neizmerno škodovala državni misli.

Imeti moramo pred očmi duševnost po političnem nedinjenju v različnih gospodarskih in kulturnih razmerah živečih Jugoslovanov. Duševno edinstvo se ne da uvesti ali poglobiti z diktaturo, ker je vsaka diktatura nasprotna s p o r a z u m u. Dokler pa ni sporazuma med Srbi, Hrvati in Slovenci, toliko časa ne bo miru, reda, konsolidacije. Kdor ovira parlamentarno delovanje, je proti sporazumu. Prišlo je pri nas po odgoditvi skupščine celo tako daleč, da se ne vpraša več po obliki ali vsebini ustave, temveč je v bližnji bodočnosti izključen tudi sporazum na parlamentarnih tleh, ako vlada ne izpremeni sedanjega protidržavnega in protiparlamentarnega postopanja in pripelje Hrvate v legalno borbo na parlamentarnih tleh. Še je čas! — Pozna ura bije, sicer Radić kupuje novo obleko v Moskvi, državni organizem pa zahteva nadalje svojih pravic, ali vendar še ni prepozno, če ne, krene voz na levo. Iz močvirja rdeče internacijonale ne bo potem več rešitve. Odgovorni možje, pustite Hrvate na parlamentarna tla svobodnega Beograda ter odvrnite od Jugoslovenske države nesrečni diktaturi proletarijata ali kapitala. Vaš nacijonalizem je reakcija proti socijalizmu, komunizem reakcija proti kapitalizmu in njegovemu namišljenemu nacijonalizmu.

Oba ekstrema sta protidržavna! Proti njima napravite trden jez, da se nesrečna rdeča ali zlata povodenj ne razbije po naših gajih in livadah. Odprite parlamentova vrata! — Pojdite, če se upate, med ljudstvo in slišali boste, da imamo mi prav! Kdor hoče narodu dobro in po načelih demokracije in parlamentarizma urejeno državo, naj ne odlaša!

A.

KAKO MISLIJO O NAS DRUGI?

Naš prijatelj iz Nemčije nam piše, kako mislijo Angleži in Francozi, pa tudi Nemci o naših razmerah, ki so nastale po dogodkih v Trbovljah. Žalibog si teh vtisov ne upamo priobčiti, ker niso baš laskavi in bi naši oblast utegnila zaradi tega list zaplenit. Zato naj to zadostuje.

Pripomnimo pa lahko to, da je zavladalo v Nemčiji napram Franciji drugačno razpoloženje. Delavstvo je navdušeno za Herriota in Mac Donalda, zaupa pa tudi svoji vladi, ker bo vodila tako politiko, ki jo zahteva nova era.

Demaskiranje „Nacije“.

(Od severne meje.)

II.

Slovenci se še danes ne zavedajo, kakšne važnosti za ves narod na našem obmejnem ozemlju je bila Kralikova tiskarna v Mariboru. Še večjega pomena je bila za zgubljene, zapeljane sinove našega naroda, kakor za one, ki so ostali zavedni kljub avstrijsko-pangermanskemu pritisku. V tej tiskarni je pred dobrim 50 leti zagledal luč sveta naš prvi dnevnik »Slovenski Narod«. Tu sta se za slovenski narod borila naša odlična prvoboritelja Tomšič in Jurčič. Po selitvi lista v Ljubljano se je pod to streho pričelo zbirati najstrupeneje gnezdo renegatov, ki so si v svoj čas zloglasni »Marburgerci« vstvarili svojo centralo za Spodnje Štajersko. Kdo se ne spominja žgoče hujskajočih pozivov na poboj Slovencev ob izbruhu vojne in še med vojno?

Umevno je bilo, da se je takoj ob prevratu tudi daleč izven Maribora obračalo zanimanje za to važno nemško postojanko. V prvem kritičnem času, ko so mariborski Nemci v svoji slabi vesti z gotovostjo računali na našo revanžo, je bilo to podjetje na ponudbo za slepo ceno. Kakor je znano, Slovenci nismo bili prav nič pripravljeni na to veliko, največjo uro naše zgodovine. In kakor smo marsikaj, smo zamudili tudi to važno priliko. Da so Nemci preje spoznali našo slabost, kakor mi sami, to se je takoj pokazalo tudi pri »Marburgerci«. Spremenila je sicer svojo taktiko, a zato je postala tem bolj nevarna. Razumela je vse tri takrat obstoječe cenzure tako preslepiti, da ni nobena opazila, kako je svoje načrte za nemški napad na Maribor znala skrivati celo v vremenska poročila in inserate. Ta naša brezskrbnost jo je tako ojunačila, da si je v kritičnih dneh, ko je bil določen od koroške in graške strani vpad v mesto, privoščila v uvodniku cel bojni načrt, toda tako pretkano, da tudi tega ni opazila nobena od treh cenzur. Šele opolnoči je v štabu generala Maister službujoči član informacijskega oddelka in odbornik »Narodne obrane« pri nadaljnem čitanju prišel na sled tej lopovščini. Kar je nato sledilo, ne spada tu sem.

Omenimo ta zgodovinski dogodek le z namenom, da opozorimo javnost, kako potrebna je bila v tisti kritični dobi nacijonalistična organizacija »Narodna Obrana«, in koliko smo že takrat zagrešili, da si nismo pravočasno osvojili to tiskarno. Ker govorimo tu v glavnem o demaskiranju »nacije« ne smemo pri tem pozabiti tega, da je bil v času, ko je Marburgerca na tak satansko zvit način delala za vspostavitev statusa quo ante (prejšnjega nemškega režima), velik prijatelj ravnatelja tega podjetja — nekega Prusa — tedaj tudi uradno zelo vpliven **narodni gospod**, državno nadzorstvo pa je imel v rokah drugi **politično še vplivnejši in še danes vpliven narodnjak, pristaš JDS.**

S tem zgodovinskim odlomkom hočemo pokazati, kako so v najbolj kritičnih dneh zgodovine Maribora in usode naše severne meje izgledale naše narodne maske.

Komedija s to tiskarno pa je trajala dalje tudi potem, ko je bila naša usoda v naš prilog definitivno odločena.

Borba za Maribor je vzbudila zanimanje širom Slovenije in tedaj še našega Primorja. Vse je hotelo priti v Maribor in nekaj časa je vse kazalo, da bo Maribor v par letih nadkrilil Ljubljano. V Ljubljani se je kazalo resno zanimanje tudi za nakup Kralikove tiskarne. Idealno krasen načrt: odločno jugoslovenski konsorcij štirih idealnih mož kupi tiskarno, izdaja nestrankarski dnevnik z državno-politično in jugoslovansko nacijonalno tendenco, sicer pa zgolj informativen narodno-gospodarski list. Da se med priprostim ljudstvom popravi, kar je Ornigov »Štajerc« zagrešil — in ta je zagrešil več kot vsa ostala pangermanska propaganda — se izdaja tudi tednik za priprosto ljudstvo. Namesto Marburgerce (za nemško inteligenco) se izda »Mariborer Zeitung« s sistematično urejeno tendenco preorijentacije Nemcev za prilagoditev v nove razmere. »Narodna Obrana« ima pri izvršitvi tega načrta svojo posebno važno vlogo, ki bi listu zasigurala njegov idealni moralni namen. Nova tiskarna ustanovi obenem tudi tiskovno založbo cenenih brošur izrecno take vsebine, ki mora zanimati široke ljudske

plasti. Nekaj izvodov vsake brošure se naloži za ustanovitev splošne »Ljudske knjižnice«, ki se še pomnoži z delom čistega dobička iz te založbe ter z enim delom čistega dobička iz tiskarne sploh. (Tiskarna je delala v najslabšem času l. 1918—1919 s 50.000 K mesečnega čistega dobička.) Ker se je že takrat pojavljal povratek strankarskega boja med obema slovenskima strankama sta dva posebna agilna člana tega konzorcija izdelala še poseben načrt, kako bi se s pomočjo listov in založbe paraliziral vsak tak strankarski spor, ki bi utegnil škodovati splošnim nacijonalnim interesom.

Dani so bili tudi materijelni pogoji za izvršitev tega načrta. Pogodba je bila takorekoč že perfektna.

Ta krasni načrt bi se bil takrat tudi uresničil, da ni posegla vmes — »nacija« v maski. (Naš izvestitelj, ki je začasno še vezan na gotove obzire, nam žal ne more dati na razpolago vseh podrobnosti te kupčije. Zato se *za enkrat* omejimo le na nekatere tudi sicer znane podatke, ki kljub nepopolnosti dovolj osvetljujejo maskerado »nacije« v Mariboru. Op. uredn.) O tistem času je bil dr. Žerjav že blizu viška svoje politične karijere. Izvedel je, da pokojni dr. Tavčar v gotovem oziru podpira akcijo tega konzorcija. Žerjavovci so že izpočetka kombinirali z nakupom te tiskarne tudi ustanovitev, odnosno ojačenje svoje stranke. Kupčija je bila zanje tem ložja, ker sta imela, kakor smo zgoraj omenili dva njihova vodilna pristaša odločujoči vpliv nad tem podjetjem. Ko so izvedeli za ta konzorcij in za njegov namen — in to so morali izvedeti, ker je bilo nadzorstvo nad podjetjem v njihovih rokah — so pustili konzorcij se pripraviti za sprejem tiskarne.

Par ur predno bi bil konzorcij moral prevzeti tiskarno, je bila Kralikova tiskarna — že prodana. Zgodilo se je to pod tako zanimivo maskerado »nacije«, da nam je res žal, da ne moremo *še danes* postreči z dokazi. Eno pa, kar spada pod to poglavje, lahko povemo, ker je tudi brez sodnega akta znano: lastnica tiskarne sama je izrazila pred konzorcijem, da je tiskarno zato raje prodala drugemu podjetniku, ker se tam nahajajo tudi Nemci. »Moje podjetje je bilo kakor veste, gospodje, strogo nemško nacijonalno in čeprav ne maram več tu živeti, vendar želim, da ne pride tiskarna vsaj ne v popolnoma slovensko nacijonalne roke, kar bi se zgodilo, ko bi obveljala Vaša predpogodba.« To so skoro doslovne besede ge. Kralikove napram slovenskemu konzorciju, ki je, kakor zgoraj omenjeno, to podjetje hotel posvetiti v prid državnim interesom celega naroda na severnem obmejnem ozemlju. Naj tu še mimogrede omenimo, da je glavna žrtev te politične maskerade, eden naših najbolj idealnih slovenskih novinarjev, največ radi poraza pri tej kupčiji moral v prerani grob. Tu imate na eni strani izrazito idealen nacijonalen načrt, na drugi izrazito špekulativen in strankarski. — Najprej vse za stranko, če odpade pri tem kaj drobtin, naj jih pobere narod!

Morda že iz teh odlomkov posnamete vzrok zakaj so gospodje, ki danes vpijejo po »naciji«, takrat, ko je bila nujna sila »nacijo« postaviti na solidno podlago, toliko časa razbijali po »Narodni obrani«, da so jo ubili.

Še bolj razumljivo bo razkrinkanje »nacijske« maskerade, ko pridemo na dan, kako so znani demokratski bankokrati v Ljubljani vodili celo to kupčijo, kako so radi zgolj interesov demokratske stranke prodajali višje interese narodnosti in zakaj imajo sedanji gospodarji tega podjetja poseben interes zavzemati se za »Orjuno«, torej zakaj so pozneje sami izkopali iz groba slabo kópijo (»Orjuna«) onega originala (Narodna obrana), katerega so svoj čas sami ubili in položili v grob.

Politični pregled.

Pred skupščinskimi volitvami!?

Gosp. Pašić se pripravlja na Bled h kralju po volilni mandat za sedanjo vlado. Parkrat se je že namenil odpotovati, pa se je zopet premislil. — Sedaj je poslal naprej g. Ninčića, da pripravi pri kralju pot za ta korak. Mi pa izvemo iz dvora blizu stoječih krogov, da Ninčićeva akcija ni uspela. Vsled tega bo g. Pašić gotovo zopet odložil svoje potovanje v Slovenijo in odšel brez volilnega mandata v Marijanske Lazne na oddih.

Situacija za volilni mandat bo po našem skromnem mnenju postajala od dne do dne za g. Pašića nepovoljneja. Razlogov za to je več, vsi so tehtni in vse krona prav resno vpošteva.

Prav nič čudnega ne bo, ako nastane v kratkem izpremememba v naši notranji politiki, ker treba bo enkrat začeti živeti z velikim časom, ki se uveljavlja prav sedaj po vsi Evropi.

Prav nič manj pa se ne vpošteva razpoloženje v notranjosti države. Razmere ki so nastale, niso napravile učinka. Nastal je molk celih prizadetih narodov, ljudstvo vse to početje gleda mirno, trezno, s preudarkom — ter je odločeno vstrajati in zmagati na celi črti. Volja naroda! Ta se ne da zatreti! Da se pa ublaži! kompromisnim potom, mirno — brez nasilja. In to bi se bilo lahko že davno zgodilo, že davno bi imeli urejene razmere in danes bi naša Jugoslavija samozavestno na strani Češkoslovaške posezala v ureditev Evrope, kar bi nam donašalo nedogledne koristi.

Da, v volitve! Prihajamo do spoznanja, da so potrebne volitve — a predpogoj je sporazum med Srbi, Hrvati in Slovenci. Brez sporazuma ne more in ne sme biti volitev! Ako bo g. Pašić silil po stari poti še naprej — ne bo uspel.

Mi smo in bomo pripravljeni pomagati pri vsaki akciji za konsolidacijo in ureditev države.

Samostojni demokrati gredo v radikalno stranko.

Iz prav zanesljivih krogov se poroča, da se bodo Pribičevićevi demokrati na Hrvatskem kakor tudi oni v Sloveniji in Srbiji takoj po volitvah spojili z radikalno stranko. Pravijo, da sta dve demokratski stranki nepotrebni.

Vsi znaki kažejo, da je to že storjen sklep in tudi podpisan pakt ter fuzija že izvršena. Iz »formalnih« ozirov pa se bo združitev razglasila šele po volitvah. — Za nas to ni nič novega.

Angleško posojilo.

Angleška je naši državi zagotovila 300 milijonov funtov posojila po 9%.

Aretacije komunistov.

V Mariboru in okolici je bilo te dni aretiranih več komunistov. — Naš nasvet pri tem bi bil na merodajne kroge ta, da naj se ne prenaglijo preveč, ker naglica ni bila še nikdar prida. Komuniste — naše komuniste — bomo odpravili ali jih odvrnili od svojih idej na drug način. To naj prepusti vlada onim ljudem, ki to razumejo in ki so si že davno nadeli to nalogo a jo ravno vsled nerazumevanja vlade niso mogli dovršiti. Vlada pa bi k tej akciji lahko veliko pripomogla — a z aretacijami ne! — Aretira se naj oni, ki je zares kaj zakrivil. Denuncijantom vladni aparat pa ne bi smel nasedati!

Po drugih državah.

FRANCIJA.

Hitro se je izvršil prevrat v Franciji. Mirno so se vršile volitve za parlament. Francoski delavec je samozavestno stopil na volišče in oddal svoj glas onim možem, o katerih je bil prepričan, da z njim čutijo, da hočejo dobro njemu, domovini in drugim evropskim proletarcem. Komaj je bil znan izid volitev, ki so izpadle tako, kakor je delavstvo hotelo, pa je že tudi padla obsodba režima. Herriot je vrgel karto in predsedniku republike, Millerandu, povedal iz oči v oči, da ga ljudstvo ne potrebuje, da pod njegovim krmilom ni več nobene vlade. Par dni — in Milleranda, mogočnega moža, ki je vodil evropsko politiko, — ni bilo več. Stari kurz je pokopan. Francija je nastopila novo pot. Tja zro sedaj oči iz vseh evropskih držav in državic — tudi iz Jugoslavije. Nekatere pač veselo in zadovoljno, druge plašno.

V petek, 13. junija, je bil za predsednika izvoljen Doumerguen, ki je takoj po izvolitvi povabil Herriota, da ga obišče. »Enodnevni« Marshalov kabinet je obenem podal demisijo in Herriot je prejel mandat za sestavo vlade. Nova vlada s Herriotom na čelu je sestavljena.

Herriot obeta veliko. Veliko v toliko, ker se zavzema za pravico in poštenost. Z Anglijo bo zasledovala sedaj Francija to pot, ki vodi k pomirjenju narodov. Važno je vprašanje glede Nemčije in Rusije, važno pa tudi glede Balkana. O vsem pa se hoče novi francoski državnik in delavski prijatelj posvetovati z angleškim ministrskim predsednikom Mac Donaldom, ki je istotako njegovega mišljenja. K njemu odpotuje danes Herriot, da se pogovorita o bodoči evropski politiki, ki bo marsikaj spremenila in marsikomu odprla oči.

»NACIJONALNO« GIBANJE V ALBANIJI.

Pretekli teden je naše režimsko časopisje prav nerodno poudarjalo, da je sedanja vstaja v Albaniji: gibanje nacijonalistov. Pozdravljalo je to gibanje in ugotavljalo, da je naši državi prijazno. Menda je hotelo delati »štimungo« za »nacijonalno« gibanje pri nas. — Sedaj pa je pojasnjeno, da albansko »nacijonalno« gibanje naši državi ni prijazno, da so Albanci pometali te nacijonaliste preko svojih mej, in da tem vstašem nikakor ne gre za nacijonalizem, ampak za stvari, ki so podobne našim razmeram. Režim je moral izginiti. — Sedaj se ugiblje o korakih, ki bi naj jih naša država storila proti taki Albaniji. Geslo ali traza: »Albanija — Albancem«, ne drži več! Ustaši imajo skoro vso Albanijo v rokah ter bodo sestavili takoj svojo vlado. — Boji so malo ponehali.

RUMUNIJA.

Iz Rumunije ni pravih poročil. Kaj se tam godi, ne vemo. Vemo pa, da pošteno smrdi — vsaj gotovim gospodom. Odpor je silen in ga tudi nobena »jaka« roka ne bo zadržala. Zato bomo prav kmalu čuli zanimive stvari in najbrž čuden preokret.

BOLGARIJA.

V Bolgariji so režimu tru v peti zemljoradniki, kakor pri nas radičevci in ostala opozicija. Pričeli so jih preganjati. Razpustiti hočejo stranko ter jim zapleniti premoženje. Proti temu je odpor zelo hud, akoravno je trda roka držala precej časa. Nezadovoljstvo se širi — vre.

ITALIJANSKI NACIJONALISTI.

V Italiji je bil izvršen političen zločin. Fašisti so umorili socijalističnega poslanca Matteottija, ki je vodil pravzaprav najhujšo borbo proti fašistom. Umorili so lastnega brata — državljana — iz političnega fanatizma. Prav v Rimu se je to zgodilo, pred očmi Mussolinija in njegovih organov. In danes noče za to nihče prevzeti odgovornosti. Trupla umorjenca ni, vsaj Mussolini ne ve zanj. Drugi pa neki vedo, kako je bil nesrečnež razmesarjen od zverinskih rok. Pa tudi morilcev ni, — ker so ušli preko meje v Švico. Vprašanje je, kdo jim je dal potne liste.

Kaj takega je mogoče v kulturni evropski, nacijonalni državi, kaj takega so v stanu storiti ljudje, ki nam jih stavijo za vzgled nekateri naši državniki. To je pravi nacijonalizem! — Pobijejo naj se med seboj potem pa importirajo Culukafre! Še ti se bodo uprli takemu življenju. Sicer pa smo lahko prav mirni. Tudi za Italijo prihaja obračun in delavstvo se bo kmalu oddahnilo: pa naj si bo tako ali tako. Z nasiljem vladati se more samo prav kratek čas. — Pa ne glede na to bo prišla izpremenba. Če drugega ne, vsaj potuhnila se bo tudi Italija, ker zapihal bo preko Evrope milejši veter. Če tega ne bi bilo, bi tudi Italijo pretresla ona mrzlica, ki že razsaja po Balkanu in ki žal že sili preko naših mej.

Italijanski parlament je odgoden za nedoločen čas. Tako se je rešil Mussolini vsaj trenutno iz mučnega položaja, v katerega ga je spravil umor poslanca.

Poročila z dežele.

Iz Trbovelj.

Strasti, ki so jih vzbudili nesrečni dogodki 1. t. m., polagoma upadajo. Vidi se vedno bolj, kdo je njihov povzročitelj in kdo si hoče kovati kapital iz krvi naših mučenikov na obeh straneh. Trboveljski rudarji ogorčeno ugovarjajo, da bi se jim mogla podtikati katerakoli krivda na teh dogodkih. Oni da orjunašev niso napadli. Napadli so jih le pobesneli mladeniči, zlasti oni, ki so prišli iz Ljubljane, Zagorja, Jesenic in drugod ta dan nalašč v Trbovlje. Ogorčeni so pa rudarji tudi nad onimi orjunaši, ki v svojem razburjenju niso vedeli, kaj delajo in niso pomislili, da bi napadalcev ne smeli iskati med trboveljskimi delavci in trboveljskim občinstvom in bi ne smeli v svojem razburjenju tako divjati po Trbovljah, kakor so divjali potem, ko se je enkrat zgodila nesreča, katero so povzročili tujci, a ne domači ljudje. Ve se pa tudi že, komu je bilo prav, da je prišlo do teh dogodkov in zakaj se ti dogodki niso preprečili.

Ogromna večina rudarjev od zadnje stavke naprej noče nič slišati o komunistih iz Ljubljane, ki so delavce lani iz političnih razlogov pahnili nepripravljene v stavko in to v času, ko je bila Trbov. družba nanjo izborno pripravljena. Radi teh komunistov morajo prenašati danes rudarji, da jih družba izžema, kakor se ji zljubi in da morajo pred njo bežati v tujino! — Kolesa komunističnega voza v Sloveniji so že zelo slabo tekla. Zato so komunisti iskali zadnje čase prilike, da bi jih na kak način namazali. Skušali so zadnje mesce na vse načine priti potom »Zveze rudarskih delavcev« in potom svoje mladinske organizacije zopet do besede med delavstvom. Posrečilo se jim je sicer dobiti nekaj rudarskih zaupnikov, da so z njihovo pomočjo postavili listo za volitve trboveljskega občinskega odbora. Toda večina delavstva je dobro spoznala novo nesrečo, katero so s tem hoteli komunisti pripraviti delavcem, ker bi bil v slučaju zmage komunistične liste občinski odbor zopet razpuščen. Delavci pa dobro vedo, da bi jih mogel v njihovem bednem položaju ščititi proti Trbov. prem. družbi edinole občinski odbor. Radi tega se je razvila med njimi živahna agitacija za kompromisno listo delavcev, kmetov in obrtnikov in je bilo gotovo, da ta lista tudi zmaga. Tega se je pa Trbov. prem. družba zbala in — menda — radi tega se dogodki dne 1. junija niso preprečili. — — —

Cele Trbovlje so vedele, kako so hujskali komunisti iz Ljubljane na shodu v »Rudarskem domu« dne 25. maja t. l. proti orjunašem. To je vedela tudi Trbov. prem. družba, ki je pa o tem poročala na okrožni rudarski urad tako previdno in je ta urad sprejel to poročilo s tako rezervo, da je prišlo na svoje mesto šele nekaj dni potem, ko so se krvavi dogodki izvršili. Na shodu dne 25. maja je bil navzoč tudi zastopnik celjskega okrajnega glavarstva. Radi obolelosti okrajnega glavarja Žužka je pa prišlo tudi to poročilo o shodu na pristojno mesto nekaj dni potem, ko se je zgodila nesreča. Ali mar Celje in Trbovlje za nujne slučaje nimajo telefonične zveze z Ljubljano? Ali naj se smatra vse to poročanje le za malomarnost, ko je bilo očito v korist Trbov. prem. družbi in onim, ki so od nje gospodarsko odvisni in ki zlorabljajo v njeno korist svojo politično moč, da se občinske volitve v Trbovljah odgode? Seveda so ti računarji računali le na to, da pride samo do prerekanja in vpitja med komunisti in orjunaši, kar bi tudi dokazalo obstoj komunistov in razburjenost prebivalstva v Trbovljah in naposled zadostovalo za odgoditev občinskih volitev. Mislilo se seveda ni na strašno nesrečo, ki pa je ni bilo težko predvideti. — Sedaj bo pač imela Trboveljska premogokopna družba še hujšo moč nad svojimi delavci, ki bodo zopet preganjani kot komunisti in ko se ne bo mogel nihče zavzeti za nje, ker bo takoj izvestno časopisje zakričalo, da hoče ta in ta komuniste in protidržavne elemente ščititi.

Trbov. družba ni le država v državi, marveč ona dela politiko naše države s pomočjo svojih plačancev. Saj pa svoje privržence tudi lahko odškoduje pri svojih ogromnih dobičkih! Že dve leti izplačuje 50% dividendo, kar pomeni, da znaša v par letih njen dobiček toliko, kolikor so vredni vsi njeni rudniki in vse njeno bogastvo. Rudarje pa trpinči, da ginejo od trpljenja in gladu! Plačuje jih s 17 Din, ali celo z 8 Din, ali celo s 4 Din za osemurno delo! Sram bi moralo biti vse Slovence, ki imajo delnice Trbov. prem. družbe in vlečejo iz krvi in žuljev trboveljskih delavcev take dividende! bi pa tudi lahko pomislili, da dobički, ki jih imajo od družbe, ne gredo iz njenega premoženja, marveč iz krvi in znoja trbov. rudarjev! Radi takih dobičkov bi se pač ne smelo dopustiti, da vodi politiko v naši državi inozemska družba! — Politika Trbov. premogokopne družbe je zopet ta, da rabi komuniste in protidržavne elemente, kakor jih je rabila ob prevratu. Javna tajnost je v Trbovljah, iz katere hiše se je delalo kmalu po prevratu na to, da je prišel Furlan v Trbovlje, ki je razbil delavstvo in kako je bil Furlan za to uspešno delo nagrajen. Delavstvo je povečini to ogabno politiko Trbov. prem. družbe in njenih plačancev izpregledalo ter ne mara slišati ničesar več o komunistih, ki uganjajo isto politiko, kakor Trbov. prem. družba in o katerih se more reči, da imajo »enotno fronto« s Trbov. prem. družbo. Ali so tudi komunisti za to od Trbov. prem. družbe plačani, ali so v svoji zaslepljenosti le tako omejeni, da delajo v korist Trbov. prem. družbe in gonijo delavstvo v pogubo? Delavstvo verjame preje prvo kot drugo.

Kaj je socijalizem?

(Iz dr. M. Rostoharjeve knjige »Socijalizem«.)

7. Anarhizem.

Anarhistične ideje so imele svoje zastopnike že v grški filozofiji, v prvotnem krščanstvu (v agnosticizmu) in v misticizmu srednjeveškega krščanstva. Filozofija naravnega prava je dala anarhističnim idejam novih moči.

Ustanovitelj modernega anarhizma je bil William Godwin, ki je v svojem spisu »Enquiry concerning political justice and its influeme on morals aud happiness«, ki je prirodno pravo izpeljal do skrajnih konsekvenc (1793). Ideal njegov je popolna svoboda posameznikov človeške družbe, ki žive v harmoničnem sodelovanju. Ustanovljeno pravo kot prisilno sredstvo družabnega reda se odklanja in na njegovo mesto naj bi stopile svobodne pogodbe. Vsaka vlada mu je v bistvu tiranstvo, ki poseza v individualno pravo ljudi, po katerem bi mogli misliti, ravnati in živeti čisto svobodno, kakor je komu prirojeno. Naloga vlade je dvojna, da prepreči v družbi krivičnost in da zabrani katerokoli zunanje nasilje. Toda za to nalogo ni treba državne oblasti, ker je cerkvena organizacija (cerkvena občina), ki popolnoma zadostuje za izvrševanje pravičnosti, in zveza teh občin bi bila zadostna garancija za to, da se povsod izvajajo razsodbe. Namesto obče veljavnih pravnih norem kot trajne podstave za sodništvo bi zadostovalo, ko bi se izrekalo razsodbe od primera do primera po naravnem pravnem čutu. Potem bi se kmalu pokazalo, da se zločinci bolj boje zaničevanja s strani javnosti nego naložene kazni. Človek je tem izbornejši, popolnejši, čim bolj se more njegova individualiteta izkoristiti. Vsaka vlada pomeni zlo za človeka, ker ovira svobodni razvoj njegovih sil, in moramo jo smatrati za vir človeških pregreh; zato je le želeti, da bi vlada (država) kot družabno zlo že končno prenehala.

Tudi zasebno lastništvo, v kolikor omogoča komu izkoriščanje drugih, se mora odstraniti, v kolikor pa osebno lastništvo zagotavlja neodvisnost, naj ostane. Varno jamstvo svobode in pravičnosti v človeški družbi je vseobčni nravni napredek človeštva, zato je glavna naloga civilizacije ta, da privede z nravno izobrazbo človeštvo do tega, da bi posamezniki v bodoče videli v nebo vpijočo krivičnost v tem, da so obogateli, dočim trpe ostali bedo.

Prvi znanstveno obdelani sestav anarhizma je podal P. I. Prondhon (1809—1865), ki je prvi rabil za svoj sestav civilizacije tehnični izraz »anarhizem«.

Temelj njegovega sestava je pojem izmenjave vrednot; le tista izmenjava je svobodna in pravična, pri kateri se dajejo in prejemajo popolnoma enake vrednote. Svobodna in pravična izmenjava vrednot onemogoča gospodarsko izkoriščanje in socijalno gospodarsko odvisnost delavcev od kapitalizma.

Če te vrednote niso popolnoma enake in če opazi trgovska stranka, ki sklepa pogodbo, da je pri tem oškodovana (t. j. da ji je pogodba v škodo), nikoli prostovoljno ne pristopi k taki pogodbi. Če pa to vendarle stori, stori le, ker je k temu prisiljena. Izmenjava neenakih vrednot zahteva torej prisilni pravni red, ki ga zastopa in uveljavlja državna oblast.

S tega stališča preiskuje Prondhon moderno izmenjavo kupčije med kapitalom in delom, t. j. kjer kapital kupi delo in dobi delavec mezdo za svoje delo.

Če naj bo ta izmenjava pravična, mora biti mezda popolnoma enaka izvršenemu delu. V resnici pa ni tako, kajti kapitalist noče privoliti, da bi bil delavec v enaki meri deležen dobička, ampak daje mu dogovorjeno mezdo kot nagrado za njegovo izvršeno delo, ki ima v resnici mnogo večjo vrednoto. Kapitalist ima od delavčevega dela mnogo večji dobiček nego delavec, in sicer le na temelju neenake, nesvobodne in nepravične izmenjave vrednot, ki jo omogoča prisilni pravni red v državi, ki brani in čuva nedotakljivost zasebnega lastništva.

Zasebno lastništvo je vir nove legalne tatvine, ki jo izvršujejo kapitalisti, katere čuva državna oblast, na brezpravnem delavstvu.[1] današnji družbi in je pravi vzrok vedno naraščajoče bede delavstva. Nadaljnje posledice gospodarjenja po načelu zasebnega lastništva kapitala so: nadprodukcija, nezaposlenost in posledica tega — beda in lakota med delavstvom. Do istih zaključkov pride Prondhon z raziskavanjem trajajočih gospodarskih razmer: da se mora namreč odkloniti sedanji družabni red z zasebnim lastništvom, ker je delavec prisiljen prodajati svoje delo za neenako ceno. Zato je Prondhonova glavna zahteva ta, da mora biti delavcu omogočeno, da prejme po svobodni in pravični izmenjavi čisto enakovredno vrednoto za svoje delo.

To pa se da doseči le z anarhijo[3] t. j. z uvedbo takega družabnega reda, kjer ni nihče prisiljen k pogodbam, ki so v njegovo škodo, torej z uvedbo svobode, ki je ne omejuje prisilni pravni red, za vsak individuum. In taka svoboda je zopet zajamčena le v družbi, kjer ni vladne moči, ki bi silila posameznika, da se podvrže pravičnim pravnim pravilom.

Nedotakljivo načelo za bodočo družbo mora biti: da more vsakdo živeti po svojih sposobnostih in po svojem nadarjenju, t. j. absolutno svobodno individualno življenje; vsakdo naj dela, kar hoče, kadar hoče in kolikor hoče.

Z uresničenjem tega načela je v nasprotju eksistenca državne oblasti, ki sili k nepravični izmenjavi vrednot s tem, da diktira državljanom delo in mezdo, ali pa na kak drug način. Za to nenravno početje ni upravičena nobena vlada, niti taka, ki bi reprezentirala večino državljanov. Nobena moč ne sme vladati nad človekom razen lastnega razuma, njegovega nravnega čuta in njegove vesti: zato proč z vsako oblastjo, z vsako vlado. Uresničenje brezvladja v družbi je nesposoben cilj anarhije, ki hoče doseči idealno svobodno stanje individuov.

In s čim naj bo zajamčena neodvisnost posameznikov? Z zasebnim lastništvom, se glasi Prondhonov odgovor. V anarhističnem družabnem redu ni prisilnih pravnih sredstev, t. j. zakonov, niti prisilne državne oblasti, ampak le svobodno druženje individuov v avtonomni asocijaciji, ki sklepajo zopet med seboj popolnoma svobodne pogodbe. Kjer ni zakonov, tam tudi ni prostora za vlado in njene organe. Vsaka asocijacija je po svoji lastni volji zavezana napram družbi, da ji mora dobaviti vse izdelke za režijno ceno. Asocijacije pa so pod nadzorstvom družbe, ki je kot nadziralni činitelj upravičena razpuščati asocijacije, ki ne vrše svojih dolžnosti. Notranji organizacijski princip asocijacije je popolna enakopravnost vseh individuov — članov. Vsak član asocijacije je solastnik imetja asocijacije. Vsakdo more izstopiti iz asocijacije, kadar hoče, in asocijacija more sprejeti za člana, kogar hoče.

[1] Prondhon: Les confessions d' un revolutionaire 1849.
Lastništvo je tatvina.[2] To stanje je nemoralen pojav v

[2] Prondhon: Qu' est ce que lo proprieté. 1840.

[3] Prondhon: Idée générale de la revolution au XIX. siècle 1851.

Takih prijateljev so delavci siti ter bodo brez njih ubrali pot, da se izkopljejo iz sužnjestva takih prijateljev in neprijateljev, ker le tako si pomorejo iz svoje neznosne bede.

Zagorje ob Savi. Razmere v našem delavskem kraju so postale zelo žalostne. Plače rudniškega delavstva so popolnoma nezadostne, čitamo pa, da je Trboveljska premogokopna družba za preteklo leto zopet razdelila dividendo po 25 Din na delnico, to se reče 50% dobička. Delavstvo je postalo apatično ter si skuša izboljšati položaj s tem, da se je počelo seliti v Francijo, ki je postala socijalistična država, in kjer je tudi delavec človek. Da bi bila danes Amerika odprta kakor nekdaj, bi se Zagorje kmalu izpraznilo. — Kljub tem žalostnim razmeram so pa izza časa trboveljske tragedije pri nas politične razmere zelo napete. Terorizem in nasilstvo, naj si pride od katerekoli strani, rodi sovraštvo med narodom, in je to velika zapreka pri izboljšanju razmer. Mi smo mnenja, da je treba v prvi vrsti skrbeti za izboljšanje prežalostnih gospodarskih razmer, za nacijonalizem smo se pa itak dovolj bojevali pod mačeho Avstrijo. Danes imamo pa vladarja naše krvi, imamo narodno vojsko, tako žandarmerijo itd., in naša narodnost prav nič ni v nevarnosti. Z veseljem bi bili pozdravljali v Zagorju nacijonaliste pred približno 15 leti, ko so se večinoma sedanji narodni socijalisti na življenje in smrt borili proti socijalnim demokratom in nemškutarjem za narodni značaj Zagorja, a žal, takrat ni bilo pomoči! Kako je mislila avstrijska vlada o nar. del. organizaciji, kar je drugo ime za narodne socijaliste, je dokaz dejstvo, da je bila ta organizacija leta 1910 kot državi nevarna razpuščena. Kdor je pa tako srečen, da nima drugih skrbi, svobodno mu, naj bo samo nacijonalist, priznati pa mora državne oblasti kot edino kompetentne, da sodijo dejanja državljanov. Manipuliranje s samokresi itd. rodi zelo slabe posledice, kar je imelo na žalost tudi pri nas žalostne posledice. Mislimo pa, da Italijani in Nemci ne spadajo med jugosl. nacijonaliste, kar je pri nas slučaj. — Fizični, kakor tudi duševni delavec, uradnik, ki se mora bojevati za vsakdanji obstanek, spada pa edinole v socijalistične vrste. V Zagorju je mnogo rudniških nastavljencev, pisarjev in poduradnikov, ki večkrat tožijo o slabih plačah, a ker ne delajo s krampom, mislijo, da ne spadajo med delavce, marveč v vrsto tovarnarjev, bankirjev itd. ter se organizirajo v dotično stranko. Da bi mogli z delavcem skupaj sedeti, to jim ne gre v glavo. Bridka prevara! Upamo pa, da bodo tudi ti gospodje prišli na pravo pot, če hočejo namreč sebi dobro. — Občinskih volitev letos nimamo, imamo jih pa prihodnje leto. Dobra znamenja nam kažejo, da bo naša dobra stvar v tem boju zopet napredovala in da bo naša stranka izšla iz teh volitev močnejša, kakor je danes.

Z bratskim pozdravom!

MARIBORSKE BELEŽKE.

Tudi sodrug Bahun spoštuje korupcijo.

Dokaz temu je dejstvo, da je ob priliki lanskih šolskih počitnic spravil svojo hčerko (da bi med tem časom kaj zaslužila) v službo pri mestnem magistratu, nakar bi spet ob pričetku šolskega leta nadaljevala svoje študije. Predno pa se je to zgodilo, so si socijaldemokratski sodrugi podali roko ter Bahunovo hčer za stalno namestili in jo čez nekaj časa imenovali za oficijantko z mesečno plačo in dokladami 1250 Din, dočim puste nad eno leto nastavljene maturante kar lepo sedeti kot dnevničarje s 600 Din na mesec. — Gospodje Marksisti, kako spravljate to zadevo v sklad s svojim programom?

Čestitka. Krajevna organizacija narodno socijalistične stranke si šteje v iskreno čast čestitati novoizvoljenemu odboru »Slovenskega obrtnega društva«. Ne morda radi tega, ker je bil v ta odbor izvoljen tovariš K. Žnuderl (naš član) temveč radi tega, ker nam daje novi odbor vse jamstvo delazmožnosti. Istočasno pa nam je čast izreči veselo čestitko članom tega društva, da so brez vsakega hrušča in trušča obračunali z JDSarsko diktaturo, — ki je domnevala, da mora vse plesati njihov politični tango. Mnogo sreče!

Ptuj. Na binkoštno nedeljo zjutraj se je raznesla po mestu vest, da potuje naš kralj s kraljico okoli poldneva skozi Ptuj v Varaždin na konjsko dirko. Ob kolodvoru in ob progi se je nabralo občinstvo, da bi pozdravilo kraljevsko dvojico. Vlak se v postaji ni dosti mudil temveč je odsopihal dalje. Popoldne pa se je razvedelo, da se namerava kralj vrniti iz Varaždina v avtomobilu preko vinorodnih Haloz in Dravskega polja ter v Ptuju vstopiti v svoj vlak. Na županov poziv je bilo takoj vse mesto v zastavah. Z mrzlično naglico so okinčali sokoli pod županovim vodstvom portal mestne hiše, kjer naj bi se poklonilo vladarju mestno zastopstvo ter zastopstvo raznih narodnih društev in korporacij. Okoli 8. ure je kraljeva dvojica res posetila mesto. Po oficijelnem pozdravnem govoru župana, g. Blažeka, in po pozdravih drugih cerkvenih in političnih osebnosti ter raznih korporacij sta se kralj in kraljica razgovarjala z vsemi prav prisrčno domače. Nato se je kraljevski par odpeljal po mestu okoli gradu na kolodvor, ki ga je oblegala nebrojna množica. Sokoli so napravili špalir. Kralj je bil videti zelo vzradoščen in se je še neposredno pred odhodom vlaka pogovarjal z raznimi osebami. V imenu železničarjev je načelnikova gospa izročila kraljici krasen šopek ovetlic. Med navdušenim vzklikanjem občinstva je polagoma odpeljal vlak.

Iz stranke.

Seja osrednjega izvrševalnega odbora NSS se vrši v nedeljo 6. julija ob pol 10. uri dopoldne v spodnjih strankinih prostorih Narodnega doma v Ljubljani. Z ozirom na politično situacijo bo dnevni red zelo važen in zato že danes opozarjamo vse člane osrednjega izvrševalnega odbora, da se te seje zanesljivo udeleže. Vabila bodo pravočasno razposlana. Isti dan popoldne se bo vršilo razvitje prapora »Bratstva« v Sp. Šiški, katerega se bodo lahko udeležili tudi zunanji zastopniki osrednjega izvrševalnega odbora.

Krajevnim organizacijam NSS! Nekatere organizacije imajo navado, da naznanjajo shode in sestanke tajništvu šele zadnji dan tako, da dostikrat radi tega ni mogoče pravočasno dobiti govornika. Zato ponovno prosimo vse organizacije, da vse shode in sestanke naznanijo tajništvu vsaj 4 do 5 dni prej, da bo mogoče razpolagati z govorniki. Izvzeti so seveda tako nujni slučaji, kjer je treba takojšnje intervencije ali sestanka. One organizacije pa, ki do danes še niso imele zaupniških zborovanj, pozivamo, da jih čimpreje skličejo. Krajevne organizacije tudi opozarjamo, da redno poročajo o svojem delovanju, kakor tudi o gibanju nasprotnikov vsaj enkrat mesečno, da bo imelo tajništvo jasno sliko o našem gibanju, kakor tudi o delovanju naših nasprotnikov.

Slike Klofača in Pulpana. Pulpanov klub je založil jako lične razglednice našega voditelja Vaclava Klofača in mladinskega pisatelja Karla Pulpana, ki so vsem našim organizacijam na razpolago v strankinem tajništvu. Organizacije naj jih pridno naročajo in razpečavajo ob vsaki priliki. Naročila se izvršujejo točno s primernim popustom.

Volilni imeniki za Ljubljano. Sporočamo vsem ljubljanskim krajevnim organizacijam, da so volilni imeniki za ljubljanske občinske in državnozborske volitve v tajništvu že prepisani in na razpolago vsem krajevnim organizacijam. Prevzemite jih in pričnite nemudoma z delom!

Strokovni vestnik.

VI. ZBOR ČSL. OBEC DELNICKE.

O binkoštnih praznikih se je vršil v Pragi na Karlinu občni zbor Československe Obec Delnicke, naše bratske strokovne zveze. Zbor je otvoril predsednik br. senator Stasny, ki je pozdravil vse navzoče delegate med njimi tudi došle goste. Imenoma je pozdravil delegate češke narodno socijalistične stranke, ministra br. **Stibrnyja** in **dr. Franke-ta**; delegata NSSZ, iz Ljubljane, br. **Juvana**, zastopnika mednarodnega urada dela, **dr. Drbohlava**; za strokovno zvezo »Barak« na Dunaju br. **Pavlička** in **Leitnerja**; za gospodarske organizacije NSS, br. **Trnobranskyja** in druge. Nato je bil predsednikom zbora soglasno izvoljen br. Stasny, podpredsednikom pa br. Kral in s. Slezakova. Zbor je odposlal pozdravno brzojavko predsedniku republike. Predsednik Stasny se je uvodoma spomnil umrlih članov. br. Roubička, Pečenkyja, Slamyja, Veselskega in J. Bubnika. Nato so se prečitali došli pozdravi, med njimi vroč pozdrav senatorja br. Klofača.

Za tem je burno aklamiran pozdravil zbor v imenu stranke br. minister Stříbrny. Nadvse burno pozdravljen je zboru sporočil pozdrave naše NSSZ br. Rudolf Juvan, kateremu so zborovalci prirejali dolgotrajne ovacije. Zbor so pozdravili zastopniki mnogoštevilnih korporacij, nakar je referiral poslanec br. Tučny o razvoju delavskega vprašanja in vprašanja nameščencev po prevratni dobi. Sledili so potem referati br. Laubeja o socijalnem zavarovanju, br. Vosečkega o novem sistemu podpiranja nezaposlenih. Nato je sledila debata o referatih. Drugi dan se je zborovanje nadaljevalo in je prvi referiral br. Štastný o položaju domačega in tujega delavstva in nameščencev te br. Buřival in br. Panek o vprašanju državnih nameščencev. Po referatih je sledila debata in so se sprejele tozadevne resolucije. Ob zaključku zbora je za jugoslovansko delegacijo ponovno pozdravil zbor tajnik br. Kravos, na kar je podpredsednik zaključil lepo uspeli zbor. Zborovalci so stoje zapeli »Kde domov muj« ter slovaško in proletarsko himno.

DELEGATSKI ZBOR ČOD.

Na predvečer glavnega zbora se je vršilo delegatsko zborovanje ČOD pod vodstvom predsednika, senatorja br. Štastnýja. Po poročilih predsedstva, tajnika, blagajnika in nadzorstva so se vršile volitve. Za predsednika je bil ponovno soglasno izvoljen senator br. Ferdinand Štastný, za podpredsednika poslanec br. Rudolf Laube in Bohuslav Prochazka; v predsedstvo so bili nadalje izvoljeni br. Stan. Hofmann, Otokar Konetopsky, Antonin Chmelik, Milena Kolářova, Jak Pulkrab, Jozef Tuma in Jozef Vosecky. Dalje je bil izvoljen sedemnajstčlanski odbor in pet revizorjev. Na tem zboru je referiral o spremembi oganizacijskega reda br. Tučny, nakar so se obravnavali došli predlogi in je nato br. Stasny zaključil delegatski zbor.

Bratje Čehi so o binkoštnih praznikih postavili svojim organizacijam nov temelj. Na zboru so vsi referenti pokazali jasno in odločno, da se bori ČOD z vso silo za dobrobit svojih članov in češkega delavstva sploh. Mi ČOD čestitamo na sijajno uspelih zborovanjih in ji želimo še večjega razmaha v dobrobit češkega delavstva. Pri tem pa želimo, da ostanejo stiki med ČOD in NSSZ čim tesnejši in prisrčnejši, kar bo v korist in prospeh vsemu slovanskemu delavstvu. Iskreno želimo, da ostanemo z brati Čehi v najlepši bratski vzajemnosti in kličemo: **Živela Češkoslovenska Obec Delnicka!**

Zagorje. Izredni občni zbor podružnice NSSZ v Zagorju se je vršil v nedeljo 15. t. m. ob 4. uri popoldne v gostilni Jen. Občnemu zboru je predsedoval br. Umek, ki je pozdravil zborovalce in zastopnika centrale iz Ljubljane ter pojasnil namen občnega zbora. Nato je obširno poročal o delavskem gibanju strokovni tajnik br. Kravos, nakar so se vršile volitve za izpopolnitev odbora. Soglasno je bil blagajnikom izvoljen br. Keršnik, za pomožna blagajnika br. Vilko Pišek in Ivan Rozina, v odbor pa br. Franc Keršnik. Nato je dajal strokovni tajnik na razna aktualna vprašanja pojasnila. Po kratkem priporočilu br. predsednika, da se naj poprime odbor intenzivnejše svojega dela je bil občni zbor zaključen.

Mladinski vestnik.

Med češkimi brati.

O binkoštnih praznikih je imela bratska češka mladina svoj izredni občni zbor v Kutni Hori. Že na predpraznik je mrgolelo mladih borcev za narodni socijalizem po staroslavnem in zgodovinskem mestu. Na binkoštno nedeljo so se zbrali v veliki dvorani v Sorcah delegati vseh mladinskih organizacij, kjer se je vršil izredni občni zbor češkoslovenske mladeži socijalisticke. Točno ob 10. uri je predsednik, poslanec br. **Emil Špatný**, otvoril zbor in pozdravil zborovalce, med njimi jugoslovanska delegata br. Kravosa in Setničarja, dalje delegate iz Slovaške, župana Kutne Hore br. Raimona, delegata poslanskega kluba, tajnika br. Sykoro, redakterja »Českega Slova«, br. Kepko in ostale. Ob burnem aplavzu je brat Spatny prečital topel in iskren pozdrav senatorja, br. Klofača, kateremu je mladina priredila dolgotrajne ovacije. — Veliko navdušenje je zavladalo, ko je zbor pozdravil za Jugoslovansko narodno-socijalistično mladino br. Kravos. Zbor so pozdravili nadalje br. Raimon, župan Kutne Hoře, br. Novotny, Sykora in br. Waldhauser za skaute »Volnosti«. Nato je br. Šik prečital mnogobrojne došle brzojavne in pismene pozdrave, nakar je br. pl. Kadlčik referiral o izpremembi pravil Saveza in podružnic. Po referatu jes sledila obširna debata in so potem bile soglasno sprejete vse od referenta predlagane izpremembe. Br. Essentier je predlagal resolucijo glede mladinskega gibanja in tiska, ki je bila tudi soglasno sprejeta. Ob petju himne »Rdeči prapor« je br. predsednik zaključil izredni občni zbor.

Popoldne ob 2. uri se je zbralo na trgu na tisoče mladih proletarcev, ki so se strnili v vrste in odkorakali na obsežen vrt grada Sorce, kjer se je vršil ljudski tabor. Taboru je predsedoval br. Karel Černy iz Kutne Hore in podal besedo br. Šantrumku ki je v vznešenih besedah spomnil zborovalce na tri zgodovinske obletnice: na 7. junija l. 1424, ko je Žižka premagal praške neprijatelje, na 29. junij 1914 — sarajevski atentat in 4. juni 1924 na smrt velikega Pulpana ter potem pozval mladino naj bo neustrašena, kot je bil Žižka in neumorna pri delu, kot je bil veliki Pulpan. Njegov govor je bil sprejet z burnim odobravanjem.

Po govoru br. Šantručka je tabor pozdravil v imenu narodno-socijalistične stranke v Jugoslaviji njen podnačelnik br. Juvan, kateremu so zborovalci priredili nekaj minut trajajoče ovacije. Burno aklamirana sta nato pozdravila tabor za Češkoslovensko strany socialističko br. A. Šolc in za Jugoslovansko nar. soc. mladino br. Kravos. Za pozdravi je dobil besedo poslanec br. Emil Špatny, ki je v dolgem govoru pojasnil pomen taborov in pozval mladino na delo. Tabor, kateremu je prisostvovalo nad 2000 mladih borcev za narodni socijalizem je med prepevanjem socijalističnih himen zaključil br. Černy.

I. Skautski letni zbor.

Na binkoštno nedeljo zjutraj ob 8. uri so imeli skauti »Volnosti« na prostem v Sorci svoj I. letni zbor, kateremu je predsedoval br. K. Rais. Zbor so pozdravili za češko nar. soc. stranko br. Špatny, za mladež br. Šantruček, za jugoslovansko nar. soc. mladino br. Kravos in br. Jakeš za Dunajske Skaute. Sledila so na to poročila odbora, nakar se je vršila volitev in je bil ponovno izvoljen za starosto br. Rais, za podstarosto br. Kulich, tajnikom br. Zaruba, načelnikom br. Bureš, za blagajničarko s. Roubičkova, poleg teh je bilo izvoljenih še 11 odbornikov in 3 pregledniki računov. Z zbora so se poslali pozdravi predsedniku republike, Masaryku, br. sen. Klofaču, br. ministru Stříbrnyju, jugoslovanski mladini, dunajskim skautom in br. Štuliku v bolnico.

Zbor je zaključil br. Rais, ki je konstatiral, da je bil I. zbor soglasen v vseh sklepih.

Na predvečer so priredili skauti svojo akademijo, ki je nadvse izborno izpadla. Na dan zbora so vprizorili razne tekme. Na binkoštno nedeljo je priredila mladina zabavni večer na čast gostom, ki je tudi nadvse sijajno uspel.

Zelo kratke so moje besede, ker sem moral radi pičlega prostora marsikaj izpustiti, kar bi rad povedal. Upam pa, da se bom imel priliko semtertje podrobneje spomniti tega zbora, ki je v svoji impozantnosti pokazal vse vspehe, ki so jih v primeroma kratkem času dosegli naši mili bratje in sestre Čehi z — neumornim delom. V. K.

Razvitje prapora »Bratstva« v Spodnji Šiški (Ljubljana) se vrši v nedeljo dne 6. julija. Opozarjamo naše organizacije, da ne določajo za ta dan drugih prireditev, ampak jih vabimo, da se udeleže slavnosti, ki se bo vršila na Bellevue.

Pulpanova proslava v Ljubljani, ki jo priredita »Bratstvo« in »Mladost«, se vrši v soboto dne 21. t. m. ob 8. uri zvečer v društvenem prostoru »Bratstva« v Narodnem domu s sledečim sporedom: 1. Predavanje o Pulpanu, 2. igrokaz »V Žarji svobode«, (igra dramatični odsek »Bratstva«), 3. recitacije, 4. nastop tamburaškega zbora »Bratstva«. Vabimo vse brate in sestre, da se prireditve gotovo udeleže.

Seja osrednjega izvrševalnega odbora JNSM se vrši v pondeljek dne 23. t. m. ob 8. uri zvečer v Pulpanovi čitalnici. Dnevni red: 1. Poročilo delegatov, ki so se vrnili iz Prage, 2. priprave za letošnji glavni zbor JNSM, 3. došli dopisi, 4. slučajnosti. Seja je javna in se je lahko udeleži vsak član naših organizacij. — Predsednik.

»Bratstvo« v Ljubljani je imelo v torek zvečer članski sestanek, na katerem je poročal br. Brandner predvsem glede postojećega občnega zbora. Na njegov predlog je bil določen petčlanski volilni odbor, ki ima nalogo sestaviti kandidatno listo in jo predložiti občnemu zboru, ki se skliče v najkrajšem času.

Sestanek članov »Bratstva« v Zagorju. Vabimo vse člane »Bratstva« v Zagorju na sestanek, ki se bo vršil v torek dne 24. t. m. ob pol 7. uri zvečer v društvenem lokalu. Dnevni red: 1. Poročilo društvenih funkcijonarjev o svojem polletnem delovanju, 2. navodila in smernice za bodoče delovanje »Bratstva«, 3. volitev dveh pregledovalcev računov, 4. slučajnosti. **Sestanka se udeleži tudi odposlanec osrednjega izvrševanega odbora JNSM iz Ljubljane.** Dolžnost vsakega člana »Bratstva« je, da se sestanka udeleži brezpogojno, da izve, kako in s čim napreduje »Bratstvo« v Zagorju, kako dela in kaj ne dela prav. Vsak član se mora zavedati svojih dolžnosti do društva, da tako pripomore naši ideji do trdnejših tal in do končne zmage. Zavedati se moramo vsi, da je narodni socijalizem pri nas vzpostavljen z namenom, da pripomore jugoslovanskemu proletarijatu do boljšega in svobodnejšega življenja, da ga kulturno dvigne, da bo enakopraven in povsod upoštevan. Narodno-socijalistična mladina koraka po tej poti naprej za poštenjem in pravico z geslom »Le v izobrazbi mladine je bodočnost naroda«. Naša mladina gre med proletarijat s kulturo, ne pa z orožjem, kar daje garancijo, da bo naš pokret uspel. — Odbor »Bratstva« v Zagorju.

»Bratstvo« v Celju priredi Pulpanov večer v soboto dne 5. julija ob 9. uri zvečer v »gozdni restavraciji«. Natančen spored objavimo pravočasno.

»Bratstvo« v Litiji priredi Pulpanovo proslavo na Vidov dan dne 28. t. m. Sodeluje dramatični odsek »Bratstva« iz Ljubljane.

Smrtna kosa. Predsedniku »Bratstva« v Sp. Šiški in članu osrednjega izvrševalnega odbora JNSM bratu Poropatu je te dni po dolgotrajni bolezni umrla soproga, ki je bila 17. t. m. pokopana. Pokojnici bodi ohranjen blag spomin, bratu Poropatu pa naše iskreno, bratsko sožalje! — Osrednji izvrš. odbor JNSM.

Tedenske novice.

Opozarjamo na Pulpanovo proslavo, ki se vrši v soboto dne 21. t. m. ob 8. uri zvečer v Narodnem domu v Ljubljani. Natančneje glej Mladinski vestnik.

Občinske volitve za ljubljanski in del kamniškega okraja.

V nedeljo 16. t. m. so se vršile v kinečkih občinah v ljubljanskem in deloma tudi v kamniškem okraju občinske volitve. V teh občinah naša stranka ni postavila lastnih kandidatnih list. Naši volilci so nastopali po navodilih stranke ter po krajevnih razmerah. V ostalem pa bo stranka nastopala samostojno, zlasti v delavskih revirjih, kjer se bodo volitve šele vršile. — Po volitvah v ljubljanskem in kamniškem okraju je v demokratskih in klerikalnih listih nastala prav smešna preklarija. Drug drugemu očitajo, da je nasprotna stranka strahovito pogorela, lastna pa kolosalno napredovala. Obnašajo se kakor otroci. Saj zna ljudstvo vendar samo soditi. Klerikalci so od zadnjih volitev sem relativno močnejši. Če pa so demokrati tu ali tam napredovali, se jim tudi ni treba šopiriti s pavovim perjem.

Magistratna večina v Ljubljani je protestirala. — Za soboto 14. t. m. je sklical bivši župan g. dr. Perič zadnjo sejo obč. sveta, da mu oficijelno naznani razpust in protestira proti kršenju avtonomije ljubljanskega mesta. Naši obč. svetniki se te seje niso udeležili, ker z ozirom na dosedanje delovanje večine ni bilo garancije, da se bo ta seja vršila v okviru stvarnosti. Izostali pa so tudi v znak protesta proti dosedanjemu obnašanju večine napram manjšini. To so obrazložili g. županu dr. Periču v posebnem pismu ter povdarili, da se v ostalem pridružujejo protestu zaradi kršenja avtonomnih pravic mesta Ljubljane.

Po tej seji bi se imel vršiti v »Unionu« protestni shod, ki sta ga sklicali SLS in socijalni demokrati. Shod pa je policija k sreči prepovedala, ker bi bila sicer v soboto v Ljubljani zopet tekla kri. Razburjenje je bilo veliko na obeh straneh, ljudstva mnogo in nerazsodna mladež je bila zopet nestrpna. — Prav tako! Državna oblast mora skrbeti za red! Skrbi pa naj povsod in vselej!

»Narodni Dnevnik« je prenehal izhajati, ker je bil sedaj merodajnim gospodom »odveč«. — Mogoče bo v kratkem začel izhajati drug neodvisen list, katerega se bodo čitatelji »Nar. Dnevnika« in naši somišljeniki lahko poslužili. Do takrat pa naj potrpe in naj drugih strankarskih dnevnikov ne naročajo. Saj se bije v njih ravno sedaj najogabnejši strankarski boj, ki jemlje človeku prav vsako zaupanje v dobro in pošteno stvar. Sicer pa bo skušala »Nova Pravda« enkrat tedensko podati točno sliko o celotnem političnem gibanju ter prinašala vse važnejše vesti. Zato lahko vsakemu naročniku »Nar. Dnevnika« priporočate za enkrat »Novo Pravdo« kot polnoveljavno nadomestilo.

Kdo zaseda izpraznjena učiteljska mesta? — Mariborski »Tabor« je prinesel 11. t. m. sledečo notico: **V krasnem kraju na deželi v mariborski oblasti** je razpisano nadučiteljsko mesto. Mlad učitelj bi imel tam lepo polje za delo na kulturnem polju (pevski zbor itd.). Kdor izmed gg. učiteljev bi se zanimal naj se obrne na naše uredništvo pod »Napredek«. — Kam smo zašli? — Ali ni to precejšen teror, da se že kar javno in odkrito pove, kakega političnega prepričanja mora biti prosilec za tako mesto, ako hoče da bo prošnja vpoštevana? Ali z drugo besedo rečeno: Kdor še ni presedlal, naj presedla čez noč, ako hoče biti deležen pravic, ki jih nudi vidovdanska ustava »za vse državljane v enaki meri«.

General — wranglovec v polni vojaški opremi, z visokimi carskimi odlikovanji zopet straši po Ljubljani. Kako to? Ali niso odši wranglovci v Francijo? So li morali zopet nazaj, jih mogoče pri nas potrebujejo?

Invalidski kongres se je vršil te dni v Ljubljani. Potekel ni povsem mirno. Padle so pikre besede na vlado, ki že toliko časa zavlačuje invalidsko vprašanje ter samo »flikari« to velikansko razpoko v najvažnejšem socijalnem vprašanju. Želimo invalidskemu kongresu obilo uspehov!

Za tiskovni sklad nam je poslal tov. Dragotin Rudenšek iz Celja znesek 10 Din. — Najlepša hvala! Želimo posnemanja.

Gospodarstvo

Koliko je vreden dinar?

		Ta teden	Prejšnji teden
		dinarjev	
100 švic. frankov	stane	1488·—	1487·—
100 franc. frankov	„	450·80	434·20
100 laških lir	„	364·25	367·10
100 čeških kron	„	247·50	247·25
100 avstrijskih kron	„	0·1184	0·11186
100 ogrskih kron	„	0·0875	0·0875
100 bolg. levov	„	59·5	60·22
100 dolarjev	„	8387·50	8425·—
100 angl. funtov	„	36000·—	36575·—

Curiška borza.

		18. junija	11. junija
		švicarskih frankov	
100 dinarjev	je stalo	6·7075	6·80
100 franc. frankov	„	30·20	29·40
100 laških lir	„	24·50	24·70
100 čeških kron	„	16·70	16·615
100 avstrijskih kron	„	0·007975	0·008
100 ogrskih „	„	0·0065	0·006
100 bolg. levov	„	3·99	4·05
100 dolarjev	„	565·75	568·—
100 angl. funtov	„	2445·—	2451·—

KINO „IDEAL“

predvaja

od četrtka 19., do nedelje 22. junija:

Viharjeva nevesta

Senzacijska pustolovna drama v 8. dejanjih. V glavni vlogi DOROTHY FILIPS. - Krasni naravni posnetki, vihar na morju, požar na brodu, boji ameriške vojne mornarice z pomorskimi roparji in še razne druge napeto zanimive

atrakcije.

Ne zamudite si ogledati ta nad vse krasen film!

Tajinstveni morilec deklet.

(Pravica ponatisa pridržana.)

(Nadaljevanje.)

»Lepa sem,« šepeče gizdalinka, »mnogo lepša od otročeta, s katerim je zaročen. In kako mi ugaja; zato mora postati moj mož, tista Izabela naj pa poroči koga druzega, če že hoče imeti moža.«

Eliza se vsede in razmišlja na kak način bi najlažje zapletla Harryja v svoje zanjke. Ker pa si ne ve izhoda, se odloči, da popraša svojo postarno družabnico za svet.

»Ah, čemu si ubijam glavo! — Lizi vprašam za svet. Starka je izvedena v vseh mogočih spletkah in zvijačah in je vrhtega že prav izborno vohunila pri Johnsonovih. Ona mi mora dati dober svet!«

Eliza pritisne na zvonec in malo nato že vstopi njena postarna družabnica.

»Lizi,« vzklikne Eliza, »svetovati mi moraš, na kak način morem kmalu lepega, mladega gospoda Blaka navezati nase. Še to jesen hoče poročiti Izabelo Johnsonovo, ki je še cel otrok; to pa se mora preprečiti, Harry mora postati moj mož!«

Odurna starka zamišljeno gleda v tla.

»Ah, moja draga milostiva, to ni ravno težavno,« reče starka po kratkem pomisleku in se odurno zareži, pri čemur široko odpre svoja brezzoba usta. »Treba vam je le pogosteje sniti se z gospodom, to je vse. Potem bo itak sam kaj kmalu uvidel, da ste le vi vredna postati njegova žena.«

»To je vse lepo, Lizi, kar ste mi povedali, toda kako. Pogosto vendar ne morem iti na obisk, in če bi to tudi storila, bi se pač le redkokdaj nudila prilika, da se morem sama razgovarjati z gospodom Blakom.«

»Prav izboren načrt imam,« se nasmehne starka.

»Oh, povejte mi ga!«

»Sedaj smo v času, ko se šport posebno marljivo goji.« nadaljuje starka počasi, »in gospod Blak je baje zelo navdušen veslač in jadrač! Slišala sem, da se pogosto sam vozi z jadrnico po Temzi, njegova nevesta ni pri takih vožnjah nikoli ž njim, ker ji šport na vodi ne ugaja.«

»Ah!« vzklikne Eliza in oči ji zažare veselja.

»Ali tedaj ne bi bilo mogoče,« nadaljuje starka, »da se moja mlada gospa po naključju pelje na izprehod po Temzi v majhnem čolnu in se ravno tako slučajno sestane z gospodom Blakom? Veslanju se ni ravno težko priučiti, saj mnogo londonskih dam goji ta šport in nič redkega ni, da mlade dame prav spretno in gracijozno vesljajo po Temzi.«

»Meni se tega športa niti ni treba učiti,« jo prekine Eliza, »saj znam veslati kot vsak mož.«

Starka si zadovoljno mane roke.

»Oh, to je izborno, naravnost krasno, moja draga gospa! Sedaj bom še skušala dognati, na katerem kraju običajno goji gospod Blak ta šport, vse ostalo pride potem samo od sebe. Gospod Blak bi moral biti naravnost slep, če bi prezrl vaše toli mamljive oblike,« se veselo heheta stara zvodnica. »Kaj je gospodična Izabela, to otroče, v primeri z vami! Njena podoba bo v srcu gospoda Blaka kaj kmalu obledela in če se vrhtega še enkrat snidete z gospodom Blakom pod zelenim drevjem ob zgornji Temzi, takole čisto sama, kjer vaju nihče ne more motiti, o, potem — — —«

Nadaljnih besed ne izgovori, toda njeni pogledi povedo več kot bi mogle besede. Tudi Elizi se svetijo oči od veselja in strasti.

»Če se mi vse posreči, kot si želim, potem te bogato nagradim. Vendar te prosim, ne odlašaj, ker moram kmalu izbrisati Izabelo iz njegovega srca, kajti jaz ga ljubim strastno, on mora postati moj mož!«

Starka ji zagotovi še enkrat svojo udanost, nato pa hitro odide iz salona, da takoj prične s svojimi poizvedovanji.

Lepa ženska je zopet sama. Načrt njene zaupnice ji prav ugaja in se ji zdi lahko izvedljiv. Na ta način se more še najlažje sestati s Harryjem, ne da bi se mu zdela vsiljiva, no, in potem mu pač ne bo težko zmešati glavo.

Toda kaj potem, če ostane kljub njenim spletkam zvest Izabeli?

Eliza se pri tej misli zadovoljno nasmehne, saj so ji še v spominu njegovi pogledi, s katerimi jo je včeraj naskrivaj občudoval. Zamisli se v krasne sanje bodočnosti. Harry Blak je sicer tudi sam premožen, toda ona ima nakopičenega premoženja v vrednosti nešteto milijonov, in če mu da spretno razumeti višino svojega bogastva, bo tudi to dejstvo zanj precej privlačna vaba.

Gospa Johnsonova ni malo ponosna na svojo lepo, bogato sosedo in ji že naslednjega dne vrne svoj obisk. Vendar pa sama odide na obisk.

»Zakaj pa ni prišla z vami tudi vaša gospodična hčerka?« jo vpraša Eliza po običajnih pozdravih. »Tako se mi je že priljubilo vaše dražestno dete. In tudi gospoda Blaka bi bila prav rada pozdravila v mojem skromnem stanovanju.«

»Skromno« si misli gospa Johnsonova, ki komaj prikriva svoje začudenje nad naravnost bajno opremo. Glasno pa odgovori z obžalovanjem:

»Izabelo močno boli glava, zato ni mogla z menoj.«

Pretkana Eliza takoj zasluti, da se Izabela s svojim glavobolom le hlini, ker je prejšnjega dne prav dobro opazila, da ji mlada deklica ni kazala posebne naklonjenosti. Vendar pa to Elize ni prav nič razburilo, saj si je že na jasnem, kako si bo pridobila Harryjevo naklonjenost. In tako obsipa gospo Johnsonovo z vsemi mogočnimi ljubeznjivostmi in ji razkaže s posebnim namenom tudi svoje zaklade briljantov, za katere bi jo lahko zavidala vsaka kneginja.

Gospa Johnsonova odide od svoje nove sosede v zavesti, da je lahko ponosna na svoje novo znanstvo. In ker gospodična Norton obljubi, da pride naslednjega dne zopet k njej, je plemenito misleča gospa Johnsonova naravnost vzhičena.

Nekaj dni poteče po tem obisku. Gospodična Norton je prišla že večkrat k Johnsonovim na obisk, toda nikdar se ji ni nudila prilika, da bi mogla nemoteno govoriti s Harryjem. Vedno je navzoča tudi Izabela, ki ima navidez nekako bojazen pred lepo damo, katero občuduje Harry tako pogosto z naravnost žgočimi pogledi.

Nekega večera, ko je gospodična Norton zopet na obisku in se živahno razgovarja z gospo Johnsonovo, da Izabela svojemu zaročencu znamenje, da bi se rada ž njim nekaj razgovorila med štirimi očmi. Ko prideta v skriven kotiček, pridne male deklice:

»Ali veš, Harry, da sem zelo nesrečna?«

»Ali, srček moj!«

»Tiho, Harry, ali hočeš morda tajiti, da pogosto preprijazno ogleduješ gospodično Norton. katere tvoji ljubeznivi pogledi dozdevno ne puščajo povsem hladne?«

Mladi mož se nasmehne. Toda njegovo smehljanje je nekako prisiljeno.

»Izabela, ali si ljubosumna?«

»Strašno!« mu resno pritrdi Izabela. »Že včeraj sem ves dan prejokala, ker nikakor ne morem pregnati žalostnih misli. Ah, Harry, tvoje srce ne bije več zame kot preje!«

»Ne bodi otročja, Izabela! Niti najmanjšega vzroka nimaš, da dvomiš o moji zvestobi. Če si takoj ljubosumna, če le pogledam kako damo, potem bova kasneje radi tvoje ljubosumnosti še oba nesrečna.«

Izabela ga objame s svojima vitkima rokama.

»Ah, Harry« dê Izabela tarnajoče, »oprosti, da tako govorim, toda uverjen bodi o moji iskreni ljubezni. Umrla bi, če bi mi postal nezvest!«

»Izabela, kako moreš le misliti, da bi te pustil na cedilu!«

»Oh, Harry, ne morem drugače, vedno mislim le na to, da bi te mogla izgubiti.«

Harry jo poljubi na od solz mokra lica.

»Dete moje, mlada si še, pozneje boš že drugih misli. Kmalu postaneš moja sladka, drobčkana žena, potem boš kaj kmalu za vedno pregnala iz glave mračne misli.«

»Oh, da bi se to res že kaj kmalu uresničilo!« dê Izabela koprneče.

Harry tolaži jokajočo deklico z nežnimi ljubezni polnimi besedami, vendar pa se mu komaj posreči pomiriti njeno razburkano srce.

»Izabela!« se v tem trenotku začuje klic njene mame.

»Harry« šepeče deklica, »pojdi k mami in me opraviči, ker bo sicer opazila, da sem se jokala.«

Harry čuti, kako strastno ga poljublja, potem pa hitrih korakov odide iz salona.

Navidezno ravnodušen se vrne Harry k damam in opraviči Izabelin izostanek z dokaj verjetnim vzrokom. Gospa Johnsonova vzame njegovo opravičilo brez nadaljnega na znanje, saj je vsa zaverovana v gospodično Norton, katera večkrat na skrivaj prav pozorno motri Harryja. In Harry prav dobro čuti, kako globoko v srce mu segajo ti pogledi, kako zagoneten vpliv napravljajo nanj.

Odgovorni urednik Anton Brandner.
Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.
Izdaja konzorcij »Nove Pravde«.

Oglašajte v Novi Pravdi!

Anton Lečnik
urar in juvelir,
Celje, Glavni trg
priporoča
svojo veliko zalogo
birmanskih daril.

Tone Malgaj
Pleskar za stavbe in pohištvo, lakiranje voznih koles v ognju. Sobni slikar. Specijelni oddelek za črkoslikarstvo na steklo, pločevino, zid, les itd.
Delavnice: Kolodvorska ul. 6, Celovška cesta 121.
Naročila se sprejemajo v Kolodvorski ulici štev. 9.

Za nakup pisarniških in šolskih potrebščin se priporoča tvrdka
M. Tičar,
LJUBLJANA.

Trboveljski premog in drva
dobavlja
Družba ILIRIJA, Ljubljana, Kralja Petra trg 8.
Telefon 220. Plačilo tudi na obroke. Telefon 220.

Vse pisalne, risalne in šolske potrebščine dobite najceneje v papirni trgovini
Miroslav Bivic, Ljubljana
Sv. Petra cesta štev. 29.
-Lastna knjigoveznica-
Velika zaloga šolskih zvezkov, map in blokov.

Prvorazredni moderni brzopisalni stroj
Stoewer-Record
Vrhunec finomehanike! Zastopstvo:
Lud. Baraga,
Ljubljana, Šelenburgova ul. 6/I.

AVTO-VOZI
BREZ BENCINA!
JUGO-HAG
LJUBLJANA
BOHORIČEVA 24
TELEFON 560

Brzo-brzo
na vlak v CELJE
v veletrgovino
R. Stermecki
kjer kupite letos
sukno za moške in volneno za ženske obleke, belo, pisano in rujavo platno, kakor tudi vso drugo manufakturno robo po čudovito nizkih cenah v veletrgovini R. Stermecki, Celje.
Trgovci engros-cene. — Cenik zastonj!

IVANA ZORKO, Ljubljana
Sv. Jakoba nabrežje 33
kupuje in prodaja vsakovrstno starino.

Najcenejše kupite manufakturno blago v trgovini
Franc Rozman
CELJE, Glavni trg štev. 8.

Štefan Ferant
urar državnih železnic
Celje, Dečkov trg št. 3
priporoča svojo urarsko in zlatarsko obrt. — Cene solidne.

Očala, ščipalci
ure, zlatnino najbolje kupite pri
Fr. P. Zajec,
izprašan optik in urar
Ljubljana, Stari trg št. 9.
Stekla natančno po zdravniških predpisih.

Jugoslovanski kreditni zavod
v Ljubljani, Marijin trg št. 8., reg. zadr. z o. z.
sprejema vloge na knjižice in plača čistih
7%
obresti brez odbitka rentnega in invalidskega davka. Za večje in stalne vloge kakor tudi za vloge v tekočem rač. obrestovanje po dogovoru.
Podeljuje kratkočasne trgovske in personalne kredite najkulantneje.

Priporoča se tvrdka
JOSIP PETELINC
LJUBLJANA, Sv. Petra nasip 7.
Blizu Prešernovega spomenika.
Najboljši šivalni stroji Gritzner v vseh opremah za rodbinsko rabo in Adler za obrtniško rabo. Istotam potrebščine za krojače, šivilje, čevljarje, sedlarje, toaletne vezenine, kravate, čipke, nogavice, razne bombaže sukance, svile v niti, jedilno orodje, alpaka, aluminij, žlice, vilice, noži, škarje, britve, razne palice, nahrbtniki, igle za vse sisteme šivalnih strojev ter njihovi posamezni deli. Popravila šivalnih strojev se sprejmejo. Pouk v vezenju, krpanju perila in nogavic na stroje brezpačno. Večletna garancija za šivalne stroje.
Cene najnižje. Postrežba točna.

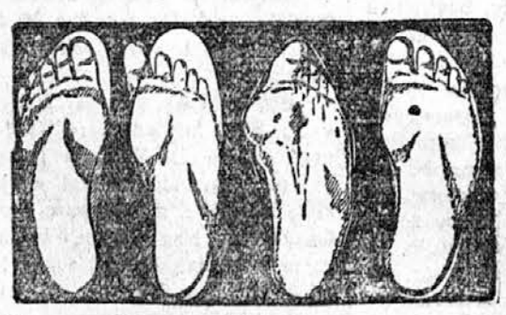
Franc Szantner
Ljubljana, Šelenburgova ul. 1
specijalist za ortopedična in anatomična obuvala in trgovec s čevlji, sprejema tudi vsa popravila.

S sklepom skupščine delničarjev od 11. maja 1924 sta se zedinili Jadranska banka d. d. in Podunavsko Trgovačko Akcionarsko Društvo Beograd in bosta nadaljevali skupno delo pod novo firmo
Jadransko-Podunavska Banka, Beograd
Popolnoma vplačani kapital znaša 120 miljonov Din.
Banka sprejema: Hranilne vloge proti najboljšim obrestim; bavi se s kupovanjem in prodajo deviz in tujih valut; kupovanjem in prodajo vrednostnih papirjev; eskontuje menice in vrši vse bančne posle najkulantneje; obavlja komisijonelne blagovne posle.
Afilirani zavodi so:
V OSIJEKU: Slavonska Agrarna Štedionica, Osijek
V MURSKI SOBOTI: Hranilnica Murska Sobota
FRANK SAKSER STATE BANK, 82 Cortlandt St., New York City.
Glavni korespondent za Južno Ameriko:
BANCO YUGOSLAVO DE CHILE, Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas.
Podružnice banke: BLED, CAVTAT, CELJE, DUBROVNIK, ERCEGNOVI, JELSA, KORČULA, KOTOR, KRANJ
Podružnice banke: LJUBLJANA, MARIBOR, METKOVIĆ, PREVALJE, SARAJEVO, SPLIT, ŠIBENIK, ZAGREB
Do preselitve v novo palačo, vogal Kralja Milana in Miloša Velikega ulica, bodo poslovni lokali Jadransko-Podunavske Banke začasno v Kralja Milana ulici štev. 43 in Knez Mihajlovi ulici štev. 12.

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA
Dunajska cesta štev. 4
(v lastni stavbi).
Kapital in rezerve Din 18,300.000.
Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.
Brzojavi: Trgovska. Tel.: 139, 145, 458.
Podružnice: Maribor, Novo mesto, Rakek, Slovenjgradec, Slovenska Bistrica
Eksp oziture: Konjice, Meža-Dravograd

Konfekcijska trgovina O. BERNATOVIĆ Ljubljana, Mestni trg 5.